

Uppsala 2004-10-28

VHS Upphandling
Attn.: Åsa Lindström
Box 24070
104 50 STOCKHOLM

Upphandling av översättartjänster ref. 28-2004-1150

Föreningen Auktoriserade Translaterer (FAT) vill härmed kommentera den pågående upphandlingen av översättartjänster för Riksrevisionen (RiR), som sköts av upphandlingsavdelningen vid Verket för Högskoleservice (VHS). Bakgrunden är att flera translaterer som är medlemmar i FAT vänt sig till styrelsen p.g.a. de oklarheter som finns i förfrågningsunderlaget (projektnummer VHS 4-0090-4836).

Bakgrund

Auktoriserad translater är en skyddad yrkestitel för översättare som fått statlig auktorisation. Kammarkollegiet är den myndighet som ansvarar för auktorisationen enligt förordning 1985:613 om auktorisation av tolkar och översättare.

De auktoriserade translatererna har godkänts efter att ha genomgått synnerligen krävande översättningsprov. Provet omfattar översättning av en ekonomisk, en juridisk och en allmän text. Auktoriserade translaterer skall följa regelsamlingen God translaterossed och står i sin yrkesverksamhet under Kammarkollegiets tillsyn.

Endast fysiska personer kan erhålla auktorisation eftersom sådan bygger på godkänt prov samt redlighetsprövning. Det innebär alltså att ett översättningsföretag *inte* kan vara auktoriserat även om dess innehavare är en auktoriserad translater.

Idag finns 376 auktoriserade translaterer i Sverige. Av dessa är 234 personer auktoriserade *från* svenska till främmande språk (25 språk) och 164 personer som är auktoriserade *till* svenska från främmande språk (28 språk). Av dagens 376 translaterer är endast 22 personer auktoriserade *både till och från svenska*.

Föreningen Auktoriserade Translaterer företräder 285 aktiva translaterer i de olika auktorisationspråken.

Riksrevisionens upphandling

FAT:s styrelse har tagit del av förfrågningsunderlaget till Riksrevisionens upphandling och analyserat det. Styrelsen har erfarenhet av andra myndigheters offentliga upphandlingar

och FAT som intresseförening har stor kunskap om hur den svenska översättningsmarknaden fungerar. Mot den bakgrunden har vi funnit anledning att lämna våra synpunkter, då vi är den enda organisation som representerar landets högst kvalificerade översättare. Det är också viktigt ur rättssäkerhets- och kvalitetssynpunkt att myndigheters upphandlingar av översättningstjänster sker på ett professionellt och någorlunda likformigt sätt.

Vi vill alltså peka på följande oklarheter i förfrågningsunderlaget:

1. Formuleringen ”auktoriserad/e översättare eller motsvarande” (punkt 2.2.1) är en besynnerlig oklarhet, då det i Sverige inte finns någon grupp översättare som ”motsvarar” auktoriserade translatorer. Endast de översättare som godkänts i Kammarkollegiets prov har dokumenterad kompetens på de områden som efterfrågas och gruppen facköversättare kan inte likställas med translatorerna. I punkt 2.2.1 b) anges att anbudet skall innehålla ”styrkt kopia av auktorisation för översättning för det/de språk anbudet avser”. Därmed kan man alltså konstatera att ”motsvarande” översättare faller bort.

Det faktum att auktoriserad translator är en skyddad yrkestitel gör att andra kategorier översättare inte har rätt att använda sig av den (jfr auktoriserad revisor). Det är mycket ovanligt att translatorer behöver visa upp auktorisationsdiplomet, eftersom svenska myndigheter som regel är bekanta med systemet och har tillgång till Kammarkollegiets förteckning över auktoriserade translatorer, som förnyas årligen. Samtliga translatorer med gällande auktorisation finns också numera på Kammarkollegiets webbplats (www.kammarkollegiet.se ”vår verksamhet”, ”sök translator online”).

Om man i förfrågningsunderlaget med ”motsvarande” avser översättare med auktorisation från annat land bör detta framgå. Mot bakgrund av de efterfrågade språkkombinationerna kan man anta att det är Portugal eller Storbritannien som åsyftas, men FAT kan då upplysa om att det i dessa länder saknas statlig examination/auktorisation av översättare och följaktligen också den tillsyn och kontroll som i Sverige utövas av Kammarkollegiet.

2. VHS Upphandling förefaller sakna kunskap om hur det svenska auktorisationssystemet fungerar. I Sverige förekommer nämligen endast auktorisation mellan *svenska* och ett främmande språk. Auktorisation mellan språken portugisiska och engelska existerar alltså inte i Sverige (punkt 1.1.1.). För just denna språkkombination borde det i förfrågningsunderlaget ha preciserats om man accepterar icke auktoriserade översättare. Och man kan framför allt inte kräva kopia av auktorisation.
3. I förfrågningsunderlaget nämns att upphandlingen är öppen även för utländska anbudsgivare. Med förfrågningsunderlag på svenska och med de språkkombinationer som anges förefaller det ytterst osannolikt att utländska anbudsgivare kan komma ifråga, eftersom det dessutom krävs att anbudet är skrivet på svenska! **Frågan är om denna typ av upphandling är förenlig med praxis och god sed för förenklad upphandling.**

4. Det får också betraktas som en besynnerlighet att man i underlaget anger att pris skall anges utifrån ”målspråket”. En sådan beräkning är omöjlig att göra i samband med en upphandling, utan kan endast göras efter överenskommelse mellan översättaren och uppdragsgivaren i prispförhandling inför ett specifikt uppdrag. I anbud där antalet ord anges är regeln att ordpriset utgår från källspråket.
5. Till anbudsförfrågan har fogats texter som utgör arbetsprov för de översättare som avser att delta i upphandlingen. I det fall då man i en upphandling kräver inlämnande av arbetsprov som ges den största vikten vid evaluering av anbuderna bör det också klart framgå *av vem* dessa arbetsprov skall bedömas. Som sägs krävs såväl en terminologisk som rent språklig och stilistisk kvalitetsbedömning och det kan då t.ex. vara lämpligt att myndighetens bedömare samarbetar med de granskare som används för Kammarkollegiets prov för att på så vis få en transparent bedömning.
6. Då arbetsprovet kommer att vara avgörande vid evalueringen är det också viktigt att det klargörs i förfrågningsunderlaget (och senare i avtal) att anbudsgivaren är förpliktad att använda den eller de translatorer som utfört arbetsprovet och som lämnat CV och uppgift om referensuppdrag. Det innebär alltså att inga anonyma översättningar får förekomma i verksamheten, utan myndigheten bör i förfrågningsunderlaget göra klart att alla levererade översättningar även skall levereras i av translator stämplad arkivkopia. Detta skyddar också translatorn i det fall ändringar skulle vidtas i en elektroniskt levererad översättning.

FAT vill understryka denna detalj mot bakgrund av vår erfarenhet av att det i samband med upphandlingar förekommer att översättningsföretag tillfrågar translatorer om att ingå i ett anbud för att stärka sitt konkurrensläge, men att företaget, då man vunnit upphandlingen, anlitar andra översättare för att utföra uppdragen.

7. Att, så som görs i förfrågningsunderlaget, koppla samman språkriktningarna till och från svenska kan tolkas som ett försök att begränsa anbuderna till större översättningsföretag, då det är mycket ovanligt att translatorer har auktorisation både till och från sitt respektive språk. *Det bör i en upphandling av denna karaktär vara öppet för enskilda translatorer att lämna in anbud i endast en språkriktning eller från flera språk till svenska.* (Vissa translatorer är auktoriserade från flera främmande språk till svenska.)
8. Ytterligare en detalj som kräver en kommentar är klausulen om att rådgivning ”rörande enstaka formuleringar” skall tillhandahållas utan extrakostnad. En sådan formulering förefaller ganska oförarglig och enkel att tillmötesgå, men man bör då betänka att med de fackområden och texter som Riksrevisionen arbetar med kan en ”enstaka formulering” eller ett begrepp kräva ett kvalificerat och tidskrävande utredningsarbete. Gratis rådgivning bör, om det alls skall förekomma, i förfrågningsunderlaget maximeras till ett specificerat antal timmar (som t.ex. relateras till textmängden i respektive språkriktning) varefter arvode skall utgå. (Det innebär alltså att anbudet också bör omfatta ett timpris för rådgivning.)

Mot bakgrund av ovanstående påpekanden rekommenderar FAT att Riksrevisionen/VHS förlänger anbudstiden för att omarbeta förfrågningsunderlaget. Därefter bör upphandlingen annonseras en andra gång. De krav som ställs i samband med upphandling av översättartjänster är nämligen avgörande för den kvalitet som myndigheten kan uppvisa som sitt ansikte utåt i det internationella samarbetet.

Med vänlig hälsning,

Föreningen Auktoriserade Translaterer
Kerstin E. Wallin
(ordförande)

CC: Riksrevisionen, Stockholm
Kammarkollegiet, Stockholm
Konkurrensverket, Stockholm